

Ringmaskar och planarier – Ringed Worms and Planarians *Hirudinea & Tricladida*

Anna Karlsson, Stefan Agrenius, Matz Berggren, Ulf Bjelke,
Tomas Cedhagen, Ulf Gärdenfors, Hans G Hansson, Hans Kautsky,
Kennet Lundin, Tomas Lundälv, Christoffer Schander & Susan Smith

Stammen ringmaskar *Annelida* indelas numera ofta i de tre klasserna havsborstmaskar *Polychaeta*, skägmaskar *Pogonophora* och gördelmaskar *Clitellata*. Till den sistnämnda klassen förs olika grupper av fåborstmaskar (dagmaskar) och iglar.

Inom gruppen ringmaskar bedömdes enbart ett fåtal iglar vid de två tidigare rödlistningsomgångarna, varav blodigel *Hirudo medicinalis* fördes till kategorin NT. Arten har uppmärksammats förhållandevis mycket under senare år, och ganska många nya lokaler har upptäckts. Även om arten utan tvivel minskade tidigare bedömer vi att den under 2000-talet inte uppfyller några kriterier för att rödlistas, och den förs därför till kategorin *Livskraftig* (LC).

I 2010 års rödlista har vi för första gången också bedömt en del havsborstmaskar. Till följd av den omfattande kunskapsbristen har dock endast fyra av de totalt omkring 60 familjer som förekommer i svenska vatten kunnat bedömas. Dessa familjer är *Pectinoridae*, *Ampharetidae*, *Terebellidae* samt *Nephtyidae*. Totalt uppfyllde 17 arter kriterier för att rödlistas, men för flertalet av dessa är faktaunderlaget så bristfälligt att de fick placeras i kategorin *Kunskapsbrist* (DD).

The ringed worms *Annelida* are currently divided into three classes, i.e. bristleworms *Polychaeta*, beard worms *Pogonophora* and clitellates *Clitellata*. The latter class includes various groups of earthworms *Oligochaeta* and leeches *Hirudinea*.

During the previous two red-listing processes, a few leeches were the only annelids to be assessed. The medicinal leech *Hirudo medicinalis* was assigned to *Near Threatened*. This species has been given quite a lot of attention in recent years, and a fair amount of new localities have been discovered. There is no doubt that it was declining previously, but as it no longer meets any Red List criteria it has now been down-listed to *Least Concern*.

For the 2010 Red List a number of bristleworms *Polychaeta* have been assessed for the first time. Due to the lack of relevant information, only four out of the approximately 60 families occurring in Swedish waters could be assessed, viz. *Pectinoridae*, *Ampharetidae*, *Terebellidae* and *Nephtyidae*. A total of 17 species were red-listed, but the information about most of them is so fragmentary that they have been categorized as *Data Deficient*.

For a description of the general issues in assessing the distribution, trends, origin and taxonomy of

Beträffande generella problem med att bedöma marina arters utbredning, trender, ursprung och taxonomi i våra hav se inledningstexten till manteldjur (s. 333).

Planarierna *Tricladida*, som omfattar ca 13 kända arter i Sverige, utgör en klass inom stammen plattmaskar *Platyhelminthes*. Planarier är frilevande, oftast marina eller limniska maskar. I Sverige finns också en landlevande art. Här har preliminära bedömningar gjorts av åtta arter, av vilka sju – med reservation för viss kunskapsbrist – har förts till kategorin *Livskraftig* (LC). Däremot har landplanarien *Rhyncodemus terrestris* liksom tidigare klassificerats i kategorin *Kunskapsbrist* (DD).

Namngivningen följer ArtDatabankens taxonomiska databas Dyntaxa (<http://dyntaxa.art-data.slu.se>).

Bedömningen av havsborstmaskarna har gjorts av expertkommittén för marina evertebrater:

marine species in Swedish waters, see the introduction to the tunicates (p. 333).

The planarians *Tricladida*, comprising about 13 known species in Sweden, form a class within the phylum flatworms *Platyhelminthes*. Planarians are free-living, usually aquatic worms. There is also one terrestrial species in Sweden. Eight species have been provisionally evaluated, and seven of them have been classified as *Least Concern*, although there may not be sufficient information to support this. The terrestrial planarian *Rhyncodemus terrestris* does, however, remain in *Data Deficient*.

The nomenclature of the annelids and planarians follows the Swedish Species Information Centre taxonomic database Dyntaxa (<http://dyntaxa.art-data.slu.se>).

The assessments of the bristleworms were made by the expert committee for marine invertebrates: Stefan Agrenius, Matz Berggren, Tomas Cedhagen,

Tab. 99. Ringmaskar och planarier i Sverige. Totalt antal, antal bedömda samt antal rödlistade arter år 2010 respektive 2005. Siffran för antalet arter anger de arter som är inhemska (och därmed bedömbara) enligt rödlistningens definitioner. Ringed Worms and Planarians in Sweden. Total number of species, number of evaluated and red-listed species in the years 2005 and 2010, respectively. The number of species denotes indigenous species according to the definition of the Regional Guidelines.

	Antal arter i Sverige No. of species in Sweden	Antal bedömda arter No. of assessed species	Antal rödlistade arter 2010 No. of red-listed species 2010	% rödlistade av bedömda arter 2010 % red-listed of assessed species 2010	Antal rödlistade arter 2005 No. of red-listed species 2005
Havsborstmaskar <i>Polychaeta</i>	548	70	17	24	0
Fåborstmaskar <i>Oligochaeta</i>	168	0	0		0
Iglar <i>Hirudinea</i>	27	13	0	0	1
Landplanarier <i>Tricladida</i>	15	8	1	13	1
Totalt <i>Total</i>	758	91	18	20	2

Tab. 100. Antal arter ringmaskar och planarier per rödlistekategori. Number of Ringed Worms and Planarian species in the respective Red List categories.

	DD Kunskapsbrist	RE Nationellt utdöd	CR Akut hotad	EN Starkt hotad	VU Sårbar	NT Nära hotad	Totalt <i>Total</i>
Havsborstmaskar <i>Polychaeta</i>	15	0	0	1	0	1	17
Iglar <i>Hirudinea</i>	0	0	0	0	0	0	0
Landplanarier <i>Tricladida</i>	1	0	0	0	0	0	1
Totalt <i>Total</i>	16	0	0	1	0	1	18

Stefan Agrenius, Matz Berggren, Tomas Cedhagen, Hans G Hansson, Anna Karlsson (organism-gruppsansvarig vid ArtDatabanken), Hans Kautsky, Kennet Lundin, Tomas Lundälv, Christoffer Schander och Susan Smith. Sonja Råberg och Mona Johansson förberedde bedömningsarbetet. Bedömningen av iglarna har gjorts av Ulf Bjelke i samråd med Stefan Lundberg, och bedömningen av planarierna av Ulf Gärdenfors.

Hans G Hansson, Anna Karlsson (responsible for the organism group at the Swedish Species Information Centre), Hans Kautsky, Kennet Lundin, Tomas Lundälv, Christoffer Schander and Susan Smith. The assessments of the leeches were made by Ulf Bjelke in collaboration with Stefan Lundberg, and the assessments of the planarians were made by Ulf Gärdenfors.

Tabell 101. Nyttillkomna arter jämfört med 2005 års rödlista. *New species compared to the 2005 Red List.*

<i>Amaeana trilobata</i> (DD)	<i>Nephtys cirrosa</i> (DD)	<i>Polycirrus aurantiacus</i> (DD)
<i>Amage auricula</i> (DD)	<i>Octobranchus floriceps</i> (DD)	<i>Polycirrus latidens</i> (DD)
<i>Eclysippe eliasoni</i> (NT)	<i>Paramphitrite tetrabanchia</i> (DD)	<i>Sabellides octocirrata</i> (DD)
<i>Lysippe labiata</i> (DD)	<i>Phisidia aurea</i> (DD)	<i>Samytha sexcirrata</i> (DD)
<i>Lysippides fragilis</i> (EN)	<i>Pista maculata</i> (DD)	<i>Sosanopsis wireni</i> (DD)
<i>Nephtys assimilis</i> (DD)	<i>Pista malmgreni</i> (DD)	

Tabell 102. Ej längre rödlistade arter jämfört med 2005 års rödlista. *Species no longer red-listed as compared to the 2005 edition.*

Livskraftig (LC)
<i>Hirudo medicinalis</i> blodigel

Rödlista över ringmaskar & planarier

Red List of Leeches and Planarians (*Hirudinea & Tricladida*)

Kategorier och kriterier: se s. 21. *Red List Categories and Criteria:* see p. 21.

Landskapstyper: se s. 45. *Landscape types:* see p. 45.

Länsförekomst: se s. 48. *Status in the counties:* see p. 48.

● Bofast. *Resident.*

? Eventuellt bofast. *Possibly resident.*

† Utdöd i länet, tidigare bofast. *Regionally extinct, formerly resident.*

Län: se karta s. 200. *Counties:* see map on p. 200.

Reproducerande arter <i>Reproducing species</i>	Kategori	Kriterier	Landskapstyper	Skåne	Blekinge	Gotlands	Öland	Kalmar (fastl.)	Kronobergs	Jönköpings	Hallands	Västra Götalands	Östergötlands	Södermanlands	Stockholms	Uppsala	Västmanlands	Örebro	Värmlands	Dalarnas	Gävleborgs	Västernorrlands	Jämtlands	Västerbottens	Norrbottnens
				M	K	I	H ₀	H _r	G	F	N	O	E	D	AB	C	U	T	S	W	X	Y	Z	AC	BD

Havsborstmaskar – *Polychaeta*

<i>Amaeana trilobata</i>	DD		M									●	●													
<i>Amage auricula</i>	DD		M									●														
<i>Eclysippe eliasoni</i>	NT		M									●														
<i>Lysippe labiata</i>	DD		M									●	●													
<i>Lysippides fragilis</i>	EN	B1ab(iii)	M									●														
<i>Nephtys assimilis</i>	DD		M	●								●	●													
<i>Nephtys cirrosa</i>	DD		M									●	●													
<i>Octobranthus floriceps</i>	DD		M									●														
<i>Paramphitrite tetrabranchia</i>	DD		M									●														
<i>Phisidia aurea</i>	DD		M									●														
<i>Pista maculata</i>	DD		M									●														
<i>Pista malmgreni</i>	DD		M									●														
<i>Polycirrus aurantiacus</i>	DD		M									●														
<i>Polycirrus latidens</i>	DD		M									●														
<i>Sabellides octocirrata</i>	DD		M	●								●	●													
<i>Samytha sexcirrata</i>	DD		M									●	●													
<i>Sosanopsis wireni</i>	DD		M									●														

Landplanarier – *Tricladida*

<i>Rhynchodemus terrestris</i> landplanarie	DD		SJU	●	●				?	?	●	●	●	?	?			●	●							
				M	K	I	H ₀	H _r	G	F	N	O	E	D	AB	C	U	T	S	W	X	Y	Z	AC	BD	